

*Sygn. akt I ACa 1777/16*

## WYROK

*W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ*

Dnia 23 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

<b>Przewodniczący:</b>	<b>SSA Anna Kowacz-Braun (spr.)</b>
<b>Sędziowie:</b>	<b>SSA Paweł Rygiel</b> <b>SSA Jerzy Bess</b>
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **D. W.**

przeciwko **K. O.**

przy udziale **Prokuratora Prokuratury (...) w K.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 18 lipca 2016 r. sygn. akt I C 2242/15

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5 400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Paweł Rygiel SSA Anna Kowacz- Braun SSA Jerzy Bess

I ACa 1777/16

## UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 23 maja 2017 r.

Powód D. W. wniósł o zasądzenie od pozwanego K. O. kwoty 90.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 lipca 2014 r., a także o zasądzenie kosztów procesu. Na uzasadnienie podał, że zakupił od pozwanego substancję farmakologiczną fenyloaceton (...), którą pozwany sprowadził z C.. Na początku grudnia 2013 r. powód z pozwanym zawarł umowę pożyczki 450 kg ww. substancji farmakologicznej, na mocy której pozwany zobowiązał się do zwrotu towaru w naturze lub zapłaty ceny w kwocie 90.000 zł. Pozwany zabrał substancję i odsprzedał ją swojemu klientowi. Wykonanie świadczenia wzajemnego miało nastąpić najpóźniej na przełomie maja/czerwca 2014 r., jednakże pozwany nie wywiązał się ze swojego zobowiązania.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 18 lipca 2016 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy orzeczenie to poprzedził następującymi ustaleniami:

Prokuratura Okręgowa w Krakowie w dniu 19 maja 2015 r. wniosła do Sądu Okręgowego w Krakowie akt oskarżenia przeciwko m. in. D. W., któremu zarzucono popełnienie przestępstw przewidzianych w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. W Sądzie Okręgowym w Krakowie Wydział VI Karny, toczy się postępowanie dot. oskarżonego D. W. i innych do sygn. akt VI K 97/15.

Przesłuchany w dniu 29 lipca 2014 D. W. przyznał się w całości do pierwszego i drugiego zarzutu, częściowo przyznał się do zarzutu trzeciego, piątego, siódmego, dziewiątego, jedenastego i dwunastego, nie przyznał się do zarzutu czwartego, szóstego i ósmego (k. 3490 akt VI Kr 97/15). Między innymi wyjaśnił do protokołu, że dowiedział się od K. O., że A. służy do produkcji (...) oraz jakiś pestycydów i zainteresował się tą substancją oraz chciał ją sprowadzać z C. aby zarobić. Zakupił od K. O. 1 tonę A. płacąc 200.000 zł. W grudniu 2013 r. przed odlotem do C. K. O. zapytał się czy może mu dać 450 kg A. bo ma na niego klienta. Przyjechał do N. i razem pojechali do kolegi po A.. K. O. zabrał część tego A. (k. 3493 akt VI Kr 97/15). Nadto D. W. złożył wyjaśnienia, w których przedstawił okoliczności zakupu od K. O. amfetaminy, prekursora (...), wspólnego zakupu marihuany i haszyszu (protokół konfrontacji z dnia 11 lipca 2014 r. k. 3233 i nast. akt VI K 97/15).

Powód zakupił od pozwanego w okolicach lipca / sierpnia 2013 r. ok. 800 – 1000 kg substancji farmakologicznej fenyloaceton (...), którą pozwany sprowadzał z C. za pośrednictwem swojej firmy (...). Powód przechowywał rzeczoną substancję w garażu u P. H. w N..

Na początku grudnia 2013 r. pozwany otrzymał część substancji fenyloaceton (...) od powoda (uprzednio nabytej przez powoda od pozwanego), ponieważ pozwany chciał ją sprzedać swojemu klientowi. Pozwany chciał pożyczyć ok. 300 – 450 kg (...). Strony udały się do N., gdzie pozwanemu wydano (...). Pozwany miał zwrócić powodowi substancję najpóźniej na przełomie maja/czerwca 2014 r.

W lutym 2014 r. organy celne w H. zatrzymały transport z C. zawierający (...).

Policja w dniu 4 czerwca 2014 r. skonfiskowała powodowi rzeczoną substancję w ilości 529 kg i 550 gram z uwagi na uznanie jej za substancję nielegalną w związku z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 20 listopada 2013 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 273/2004 w sprawie prekursorów narkotykowych (Dz.U.UE.L.2013.330.21), które weszło w życie z dniem 30 grudnia 2013 r.

Po poczynieniu powyższych ustaleń Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Okoliczność, że pozwany pożyczył od powoda substancję A. był pomiędzy stronami bezsporny. Sporne pozostawało wszelako, czy pozwany zobowiązał się do zwrotu powodowi tylko takiej samej ilości substancji A., czy też zobowiązał się alternatywnie do zwrotu powodowi takiej samej ilości substancji A. albo kwoty 90.000

zł. Kwestia ta ma znaczenia dla rozstrzygnięcia, albowiem po zawarciu przez strony umowy i wydaniu substancji A. pozwanemu substancję tę na podstawie przepisów prawa europejskiego uznano za substancję nielegalną. W konsekwencji zobowiązanie pozwanego wobec powoda polegające na zwrocie tej samej ilości wskazanej substancji, wygasło jako niemożliwe do spełnienia wskutek okoliczności, za które pozwany nie ponosi odpowiedzialności (art. 475 § 1 k.c.). Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 20 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 273/2004 w sprawie prekursorów narkotykowych (Dz.U.UE.L.2013.330.21), weszło w życie z dniem 30 grudnia 2013 r., a zatem w momencie zawierania porozumienia przez strony co do wydania określonej ilości (...) przez powoda pozwanemu, obrót rzeczoną substancją nie był wyraźnie zabroniony przez przepisy prawa. Wprowadzone powyższym rozporządzeniem ograniczenia obrotu A. spowodowały niemożność zarówno jego legalnego pozyskania przez pozwanego, jak również legalnego przekazania powodowi w związku z zawartą umową pożyczki. W piśmiennictwie podaje się, że niemożliwość obiektywna może zachodzić również z powodów prawnych, np. w sytuacji, gdy świadczenie jest zabronione przez prawo. Powód, pomimo ciężącego na nim ciężaru dowodu, nie wykazał natomiast aby zawarł z pozwanym umowę pożyczki przewidującą alternatywny zwrot przez pozwanego substancji A. albo kwoty 90.000 zł. mającej stanowić jej równowartość. Przeprowadzone w sprawie dowody nie wykazały aby strony złożyły oświadczenia woli przewidujące taki kształt zobowiązań pozwanego. W tym stanie rzeczy ocenić należało, że pozwany zobowiązany był jedynie – tak jako to przewiduje wyżej cytowany art. 720 § 1 k.c. – do zwrotu takiej samej ilości substancji A., jaką otrzymał był od powoda. Skoro świadczenie to stało się prawnie niemożliwe, to zobowiązanie wygasło zgodnie z art. 475 § 1 k.c. a powód obecnie nie może skutecznie domagać się od pozwanego zapłaty kwoty 90.000 zł. co oznacza, że powództwo podlegało oddaleniu.

Niezależnie od powyższego uwzględnić należało, iż porozumienie zawarte między powodem i pozwanym – nawet gdyby powód wykazał w niniejszej sprawie powoływaną na uzasadnienie pozwu treść zobowiązań pozwanego – należałoby ocenić jako czynność prawną sprzeczną z zasadami współżycia społecznego a w konsekwencji nieważną z mocy art. 58 § 2 k.c. Powód w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez Prokuraturę Okręgową w Krakowie (a obecnie przed sądem do sygn. akt V Ds. 5/14/S) przyznał się, że trudnił się handlem substancjami stanowiącymi prekursorami narkotyków jak i narkotykami oraz złożył w tym postępowaniu wyjaśnienia. Z ustalonego stanu faktycznego nie wynika aby obrót tą substancją, która jest przedmiotem niniejszej sprawy, nastąpił w celach niezwiązanych z tą działalnością, w szczególności żadna ze stron nie wskazała jakichkolwiek okoliczności choćby uprawdopodobniających, że właśnie pożyczony przez pozwanego od powoda A. miał posłużyć do produkcji pestycydów, a nie stanowić środek, za pomocą którego miała zostać wyprodukowana amfetamina. Uwzględnić wprawdzie należy, że w dacie dokonywania transakcji pomiędzy stronami swobodny obrót substancją A. nie był jeszcze zakazany. Wszelako ówczesny obrót tą substancją – mimo że formalnie nie naruszający prawa – w realiach niniejszej sprawy należy ocenić jako mający na celu umożliwienie wyprodukowania narkotyków, a zatem realizacji celów fundamentalnie sprzecznych z porządkiem prawnym oraz z ogólnie przyjętymi zasadami moralności i etyki. W konsekwencji zawartą w takich warunkach umowa pożyczki substancji A. należy ocenić jako umowę sprzeczną z zasadami współżycia społecznego. Taka zaś umowa jest natomiast – zgodnie z wyżej cytowanym art. 58 § 2 k.c. – czynnością prawną nieważną. Powód nie mógłby zatem – nawet w wypadku wykazania, że pozwany zobowiązał się alternatywnie do zwrotu substancji A. lub do zapłaty kwoty 90.000 zł. – domagać się w oparciu o taką nieważną umowę zapłaty kwoty 90.000 zł. gdyż można żądać zwrotu pożyczki, albo odszkodowania za niewykonanie zobowiązania do zwrotu pożyczki (art. 471 k.c.) tylko o tyle, o ile sama umowa pożyczki byłaby ważna.

Mając na uwadze powyższe powództwo podlegało oddaleniu a o kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. z uwzględnieniem zasady odpowiedzialności stron za wynik procesu.

Apelację od tego wyroku, zaskarżając go w całości wniósł powód D. W., który zarzucił;

1.naruszenie prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na dokonaniu dowolnej, sprzecznej z zasadami logiki oceny dowodów i przyjęcie, że powód nie wykazał aby zawarł z pozwanym umowę pożyczki przewidującą alternatywny zwrot przez pozwanego substancji A. albo kwoty 90 000 zł, podczas gdy z przeprowadzonych w toku postępowania dowodów, w tym w szczególności zeznań

powoda i świadka W. S. wynika, że strony poczyniły w.w. ustalenia, a w toku postępowania przed Sądem I instancji brak było dowodów przeciwnych;

2. naruszenie prawa materialnego, a w szczególności;

- art. 58 § 2 k.c. poprzez przyjęcie, że łącząca strony umowa pożyczki jako sprzeczna z zasadami współżycia społecznego jest nieważna z mocy art. 58 § 2 k.c. podczas gdy fakt zawarcia w.w. umowy przed wejściem w życie przepisów wyłączających możliwość obrotu substancją A. wyłącza możliwość przyjęcia w.w. stanowiska;

- art. 475 k.c. poprzez przyjęcie, że wobec wejścia w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) ciążące na pozwanym zobowiązanie do zwrotu 450 kg substancji A. wygasło, a powód nie może skutecznie domagać się od pozwanego zapłaty 90 000 zł;

ewentualnie:

- art. 475 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że wobec wejścia w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) ciążące na pozwanym zobowiązanie do zwrotu 450 kg substancji A. stało się niemożliwe, podczas gdy skutkiem wejścia w życie w.w. rozporządzenia było jedynie ograniczenie możliwości wykonania w.w. świadczenia na terenie Unii Europejskiej, a w konsekwencji

- art. 477 § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie oraz nie przyjęcie, że wobec utraty dla powoda znaczenia ciążącego na pozwanym zobowiązania do zwrotu pożyczonej substancji A., powód może żądać odszkodowania w wysokości odpowiadającej wartości pożyczzonego towaru tj. kwoty 90 000 zł;

ewentualnie;

- art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 58 § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie oraz nieprzyjęcie, że wobec ustalonej przez Sąd I instancji nieważności umowy pożyczki łączącej strony, pozwany nie jest zobowiązany do zwrotu otrzymanego świadczenia lub jego ekwiwalentu, podczas stwierdzenia upadku podstawy zobowiązania skutkować musiał nałożeniem na pozwanego w.w. obowiązku.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za obie instancje.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Prokurator Prokuratury (...) w K. wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda D. W. jest nieuzasadniona.

Z uwagi na charakter zarzutów podniesionych w apelacji, jak również potrzebę wskazania podstawy rozstrzygnięcia (art. 382 k.p.c.), stwierdzić należy, że ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny Sąd Apelacyjny przyjął za własny bowiem wyprowadzony on został z dowodów, których ocena odpowiada wszelkim wskazaniom z art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy uwzględnił wszystkie przeprowadzone w toku postępowania dowody, wyciągnął z nich wnioski logicznie poprawne i odpowiadające aktualnym poglądom na sądowe stosowanie prawa.

Wbrew zarzutom apelacji w sprawie nie doszło do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., Przepis ten stanowi wyraz zasady swobodnej oceny dowodów, określa granice tej swobody i wskazuje w jaki sposób Sąd powinien ją realizować. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § k.p.c. wymaga by skarżący wykazał, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego

z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189).

Zarzutów o takim charakterze nie podniesiono w apelacji zwłaszcza, że ocena zeznań świadka W. S. oraz powoda D. W. jest trafna i mieści się w granicach wyznaczonych przez art. 233 § 1 k.p.c.

Świadek W. S. zeznał, że w lipcu lub sierpniu 2013 r. był obecny przy transakcji stron substancją A., później było kolejne spotkanie podczas którego świadek został w samochodzie ale widział jak doszło do przekazania w siatce 200 000 zł na tonę A.. Dalej świadek podał, że był przy rozmowach i słyszał, że pozwany nie ma pieniędzy ani A. żeby oddać ale nie był obecny przy pożyczaniu A. przez powoda pozwanemu. Świadek nie potrafił wyjaśnić dlaczego towarzyszył powodowi, ale słyszał, że za A. to 200 zł za kilogram i na tym środku można było zarobić i ze 100 %. W. S. zeznał również, że powód i pozwany występują przeciwko niemu w sprawie związanej z narkotykami i nie wie skąd pochodziły środki na zakup A. ani też w jakim celu pozwany pożyczał ten środek i kiedy świadczenie z tej pożyczki miało być zwrócone (zeznania k. 48 -49 rozprawa z dnia 4 maja 2016 r. czas 00:13:24 do 00:34:54).

Trudno jest w tych zeznaniach dopatrzeć się potwierdzenia treści umowy na jaką wskazuje powód to jest pożyczka A. pozwanemu w zamian za zwrot tej samej ilości lub zapłata kwoty 90 000 zł. To że powód zakupił od pozwanego 1 tonę A. zostało przyznane przez strony natomiast świadek nie był obecny przy umowie pożyczki i ustalaniu jej warunków natomiast rozmowy dotyczące zapłaty mogą dotyczyć jakiegokolwiek z transakcji dokonywanych przez strony w ramach ponad 10 letniej znajomości i podejmowaniu działań, sprzecznych z przepisami ustawy o zwalczaniu narkomanii.

Także zeznania powoda D. W. ocenione zostały w sposób, który nie naruszył granic swobodnej oceny dowodów wyznaczonej przez art. 233 § 1 k.p.c. Aktualnie zgłaszane przez powoda twierdzenie, że pozwany zobowiązał się do zwrotu towaru w naturze lub zapłaty ceny, którą zgodnie ustalili na 90 000 zł nie znajduje potwierdzenia w zeznaniach złożonych przez powoda D. W. jak i pozwanego K. O. w ramach toczącego się postępowania karnego a nawet w przeprowadzonej konfrontacji na co słusznie zwrócił uwagę Sąd Okręgowy dokonując oceny zeznań powoda.

W tym miejscu do przyjętego przez Sąd Apelacyjny stanu faktycznego ustalonego przez Sąd Okręgowy wypada dodać dalsze szczegóły, które pozwolą na pełną ocenę prawną zgłoszonego w ramach niniejszego postępowania żądania. To uszczegółowienie ustaleń oparte jest na dowodach przeprowadzonych przez Sąd I instancji (postanowienie dowodowe wydane na rozprawie w dniu 4 maja 2016 r. k. 50). I tak powód D. W. przesłuchany w charakterze podejrzanego przez prokuratora Prokuratury Okręgowej w Krakowie w sprawie sygn. akt V Ds. 5/14/S zeznał, że częściowo przyznaje się do zarzucanych mu przestępstw w tym częściowo do zarzutu dziewiątego dotyczącego tego, że „w okresie od stycznia 2014 r. do 5 maja 2014 r. w N., działając wbrew przepisom ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej Nr (...) z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie prekursorów narkotykowych kategorii I Wykazu substancji sklasyfikowanych stanowiącymi załącznik do tego Rozporządzenia (Dz.Ust.L 330/21 z 10 grudnia 2013 r.) w celu niedozwolonego wytwarzania znacznej ilości substancji psychotropowej w postaci amfetaminy posiadał prekursor I kategorii w postaci fenyloacetoacetonitrylu – A. w łącznej ilości 529 kg. i 550 gramów brutto, w ten sposób, iż przechowywał ten prekursor w pomieszczeniach domu w N.” (fragment aktu oskarżenia k. 10). Dalej powód zeznał, że pozwanego K. O. poznał około 2004 r. i na początku kupował od niego marihuanę, a potem się zbliżyli i ich stosunki stały się przyjacielskie. K. O. w tym czasie handlował z czasem była to amfetamina. Przez niego poznał kolejne osoby o których także zeznał powód D. W.. Z zeznań powoda wynika także, że kupował od pozwanego amfetaminę aby ja dalej sprzedawać, a nawet wskazał mieszkanie w którym przechowywał marihuanę i amfetaminę w celu dalszej ich sprzedaży tam też czasami porcjował narkotyki. D. W. odnośnie zarzutu dziesiątego (do którego także częściowo się przyznał) dotyczącego prekursora (...) (czyli fenyloacetonu – półproduktu w syntezie amfetaminy) podał, że pozwany mówił mu, że można na tym dobrze zarobić i namawiał go by szukał klientów. Ostatecznie powód zakupił wraz z W. S. najpierw 1litr (...) a następnie 10 litrów (...), które sprzedał tej samej osobie z Holandii. Co więcej powód podał, że razem z W. S. przewieźli do Holandii około 45 litrów (...). Z zeznań tych wynika także wiedza powoda o sprzedaży przez pozwanego osobom z którymi nawiązał kontakt w sprawie sprzedaży (...) całego sprzętu do produkcji amfetaminy. Co do zarzutu jedenastego (co do którego częściowo powód się przyznał) D. W. zeznał, że od pozwanego K. O. dowiedział się, że A. służy do produkcji

(...) oraz jakiś pestycydów, jest to substancja legalna, można ją sprowadzić i jak się znajdzie klienta to można na sprzedaży zarobić. To spowodowało, że powód zainteresował się tą substancją, chciał na niej zarobić bo pozwanemu na jej sprzedaży dobrze szło. Latem 2013 r. D. W. zakupił od K. O. 1 tonę A. za co zapłacił 200 000 zł. Pieniądze te częściowo były powoda a po części pożyczone, powód nie pamiętał jakie środki były jego. Na pytanie „skąd pochodziły pieniądze podejrzanego (czyli powoda), którymi zapłacił K. O. za A.”. Podejrzanym D. W. wyjaśnił: „ja je po prostu miałem. Te pieniądze po części pochodziły ze sprzedaży narkotyków”. Dalej powód zeznał: „Po pewnym okresie czasu jak mu zapłaciłem za A., to K. O. powiedział mi, że ma już ten A.. On był przechowywany w magazynie (...). Ja wtedy nie miałem kupca na ten A. i K. miał go sprzedać, a potem mi oddać go jak będę potrzebował i jak on go sprowadzi z C. przy następnej dostawie. Stąd K. O. ten A. sprzedał. Po pewnym czasie ja mu powiedziałem, że chcę wziąć ten A.. Raz wziąłem mniejszą część, a raz większą które zawiozłem do N. do mojego kolegi P. H. ... W grudniu 2013 r. przed odlotem K. O. do C. zapytał mi się czy mogę mu dać 450 kg A., bo ma na niego klienta. Przyjechał do mnie do N. i razem pojechaliśmy do kolegi po ten A.. K. O. zabrał część tego A.. Potem on poleciał do C. i na skype powiedział mi, że w Niemczech zatrzymali A. i pytał mnie czy mógłbym sprawdzić czy coś się zmieniło, czy weszła jakaś ustawa zabraniająca posiadanie tego A.. Ja ustaliłem, że ta substancja została prekursorem i nie można jej posiadać... Poinformowałem o tym K. O.. Po jego powrocie z C. pytałem K., co mam zrobić z tym A., który przechowywałem w N. u kolegi. K. O. powiedział mi, że ma klientów i sprzeda ten A. lub weźmie i go przerobi.” (zeznania powoda w charakterze podejrzanego k. 3490 – 3494 akt VI K 97/15 lub k. 174 – 178 niniejszych akt sprawy).

W świetle powyższych faktów jednoznaczny jest wniosek (art. 231 k.p.c.), że dokonana latem 2013 r. transakcja, którą D. W. zakupił od K. O. 1 tonę A. miała na celu pozyskanie przez powoda środków z odsprzedaży tego prekursora narkotyków indywidualnym kupcom nie w celu produkcji pestycydów. Dodatkowo na rozprawie apelacyjnej powód przyznał, że nie miał kupca na ten środek ani też pozwolenia na jego obrót do produkcji pestycydów. Chciał A. sprzedawać w Internecie. O celu zawarcia tej umowy świadczy przedstawiona wcześniej działalność stron nakierowana na uzyskiwanie dochodów ze sprzedaży narkotyków lub ich prekursorów. Same środki przekazane pozwanemu przez powoda pochodziły częściowo z dochodów powoda ze sprzedaży narkotyków a częściowo z bliżej nieokreślonych pożyczek. Znamienne jest także to, że po tym jak weszło w życie Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 20 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr (...) w sprawie prekursorów narkotykowych (Dz.U.UE.L.2013.330.21) powód pytał pozwanego co ma zrobić z A. a ten miał mu odpowiedzieć, że ma klientów i go sprzeda lub sam go przerobi. Dla obu stron jasne więc było czemu służyła transakcja z lata 2013 r. dotycząca 1 tony tej substancji – mianowicie jej sprzedaży jako prekursora narkotyków. W niczym więc nie zmienia tej oceny celu umowy to, że w.w. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 30 grudnia 2013 r.

W świetle powyższych ustaleń oraz ustaleń Sądu Okręgowego przyjąć należy, że umowa z lata 2013 r. dotycząca sprzedaży 1 tony A. ze względu na swój cel była sprzeczna z zasadami współżycia społecznego gdyż godziła w porządek prawny oraz ogólne zasady moralne i etykę.

I tu wyjaśnić należy, że art. 58 § 1 i 2 k.c. dotyczy sprzeczności czynności prawnej z ustawą albo mającą na celu obejście ustawy, bądź też jej sprzeczności z zasadami współżycia. Obejmuje on takie sytuacje, gdy czynność prawna już w chwili rodzenia się stosunku prawnego dotknięta jest tymi wadliwościami. Jest więc od początku nieważna, z uwagi na wymienioną sprzeczność, a istniejąca nieważność takiej czynności powoduje, że nie stwarza ona w ogóle uprawnień.

W oparciu o powyższy wywód uznać należy, że podstawą oddalenia powództwa jest art. 58 § 2 k.c., który ma charakter ogólnego zakazu czynności prawnych sprzecznych z zasadami współżycia społecznego i służy wyeliminowaniu z obrotu prawnego takich czynności przez stwierdzenie ich bezwzględnej nieważności. Tym samym o stopniu stabilności stosunków prawnych można mówić jedynie na obszarze czynności ważnie zawartych.

Ustawodawca, mając na względzie bogactwo życia gospodarczego, sformułował konieczne ograniczenia w postaci klauzul generalnych i pozostawił sądom wypełnienie ich treścią na podstawie znajomości zjawisk ekonomicznych i społecznych. Do nich należą zasady współżycia społecznego a w wśród nich wcześniej wymienione.

Sprzecznosc z zasadami wspolzycia spolecznego, zgodnie z utrwalonym stanowiskiem doktryny i orzecznictwa, moze dotyczyc treści czynności prawnej lub celu, dla ktorego zostala ona podjeta. Zasady wspolzycia spolecznego, stanowiac pojecie prawne, nie zostaly zdefiniowane w przepisach prawa cywilnego. Powszechnie przyjmuje sie jednak, ze stanowia one reguly postepowania, scisle powiazane z normami moralnymi, wyrazaja idee slusznosci w prawie i odwohuja do powszechnie uznanych wartosci w kulturze danego spoleczenstwa. Okresla sie je takze jako podstawowe zasady etycznego i uczciwego postepowania (por. wyrok Sadu Najwyzszego z dnia 14 pazdziernika 1998 r., II CKN 928/97, OSN 1999 nr 4, poz. 75). Charakterystyczna cechą zasad wspolzycia spolecznego jest ich aksjologia, czyli scisly zwiazek z aktualnymi postawami i kryteriami wartosciowania. Niewatpliwie zaliczyc do nich nalezy wskazane przez Sad pierwszej instancji zasady.

Trzeba bowiem pamietac, ze art. 58 § 2 k.c. odnosi sie do prawa slusznego ustalanego ad hoc przez sad rozpoznajacy sprawe. Mamy tu do czynienia z klauzula generalna odwohujaca sie do rozsadku, przywoitości i dobrego smaku sędziego bez sprecyzowanej a priori treści. Zakres czynności sprzecznych z zasadami wspolzycia spolecznego jest zatem nieokreslony i zmienny, jak zmiennie jest srodowisko spoleczne, w ktorym czynności prawne, a nastepnie ich ocena aksjologiczna sa dokonywane. Jak ujal to Sad Najwyzszy w uzasadnieniu uchwały z dnia 29 wrzesnia 1987 r., III CZP 51/87 (OSNC 1989, nr 1, poz. 14), jest to „zagadnienie kontekstu faktycznego, tj. okolicznosci konkretnego wypadku, i jakakolwiek proba uogolnien adekwatnych do kazdej sytuacji z gory bylyby skazana na niepowodzenie”.

Warto tez dodac, ze przepis art. 353<sup>1</sup> k.c. nalezy do kategorii przepisow iuris cogentis, a wiec naruszenie ktoregokolwiek z wymienionych w nim kryteriow swobody kontraktowej wywohuje sankcje niewaznosc na podstawie art. 58 k.c. (por. uzasadnienie uchwały skladu siedmiu sędziow Sadu Najwyzszego z dnia 22 maja 1991 r., III CZP 15/91 (OSNCP 1992, nr 1, poz. 1) i z dnia 6 maja 1992 r., III CZP 141/91 (OSNC 1992, nr 6, poz. 90).

Sad Najwyzszy w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 lutego 2004 r., II CK 34/03 (Lex nr 174159) wyjasnil, ze zasada swobody umow obejmuje swobode decydowania o zawarciu lub niezawarciu umowy, swobode wyboru kontrahenta, swobode ukszaltowania treści umowy. W tym ostatnim zakresie dyspozycja stron podlega ograniczeniu polegajacemu na tym, ze tresc umowy nie moze byc sprzeczna z wlasciwoscia stosunku prawnego, ustawa i zasadami wspolzycia. Sprzecznosc umowy z ustawa lub zasadami wspolzycia sankcjonowana jest jej niewaznoscia (art. 58 § 1 i § 2 k.c.). Pojecie sprzeczności czynności prawnej z ustawa obejmuje takze zakaz dokonywania czynności, ktore okresla sie jako obejście ustawy.

Czynnoscia prawną podjeta w celu obejścia ustawy jest czynnosc, ktora nie jest wprowadzie objeta zakazem prawnym, lecz zostaje przedsiwzieta dla osiagniecia skutku zakazanego przez prawo. Celem czynności prawnej jest tu skutek, jaki przez jej wykonanie strony zamierzaja osiagnac. Tak rozumiany cel powinien wynikać z treści czynności prawnej i byc wspolny dla obu stron (uchwała pelnego skladu Izby Cywilnej Sadu Najwyzszego z dnia 19 grudnia 1972 r., III CZP 57/72, OSNCP 1973, nr 3, poz. 37). Nie moze byc uwazany za cel czynności prawnej ukryty zamiar, jaki jedna strona chce osiagnac przy jej wykonaniu, jezeli druga strona go nie tylko nie zna ale i nie akceptuje.

Sprzecznosc umowy, z zasadami wspolzycia spolecznego (art. 58 § 2 k.c.), wyrazala sie nie tylko w kolizji jej treści z zasadami wspolzycia spolecznego, lecz takze w sprzeczności jej celu z tymi zasadami. Wprowadzie przepis art. 58 k.c. nie mowi o sprzeczności celu czynności prawnej z zasadami wspolzycia spolecznego, ale te same argumenty, ktore przemawiaja za uwzględnieniem celu czynności prawnej sprzecznej z ustawa, przemawiaja takze na rzecz negatywnej oceny czynności prawnej ze wzgledu na jej cel sprzeczny z zasadami wspolzycia spolecznego. Celem tym jest, nieobjety trescia czynności prawnej jej rezultat, ktory mozna okreslic jako dalszy cel czynności.

Odnoszac powyzsze wskazania i poglady na grunt niniejszej sprawy stwierdzic nalezy, ze z uwagi na cel umowy z lata 2013 r. dotyczacej sprzedazy 1tony A. byla ona sprzeczna z zasadami wspolzycia spolecznego gdyz godzila w porzadek prawny oraz ogolne zasady moralne i etyke. To oznacza, ze umowa ta ulegla wyeliminowaniu z obrotu prawnego z uwagi na bezwzeględną niewaznosc, a zatem nie wywohala skutku w postaci przeniesienia wlasności na powoda. Tym samym ządanie powoda zaplaty za pozyczenie czesci A. jest bezzasadne.

Przyjęta bezwzględna nieważność umowy sprzedaży 1 tony A. równocześnie prowadzi do wniosku, że w sprawie nie może być mowy o naruszeniu art. 475 k.c., 477 § 2 k.c. oraz art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c., w zw. z art. 58 § 2 k.c. gdyż nie została zawarta umowa i nie mamy w związku z tym doczynienia ze skutkami niewykonania zobowiązań czy też z upadkiem podstawy zobowiązania. Na marginesie można jedynie dodać, że nie godzi się mówić o możliwości zwrotu tej substancji poza krajami Unii Europejskiej czy też o staranności jaką pozwany powinien zachować w ramach działalności gospodarczej. Te sugestie apelacji pozostają w jawnej sprzeczności z poczynionymi wcześniej ustaleniami co do charakteru kontaktów stron i celu umowy. Wypada też zauważyć, że po wejściu w życie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 20 listopada 2013 r. zmieniającego rozporządzenie (UE) nr (...) w sprawie prekursorów narkotykowych (Dz.U.UE.L.2013.330.21) – prekursor narkotyków A. nie przedstawia żadnej wartości wolnorynkowej chyba, że w ramach działalności sprzecznej z prawem, a to nie może stanowić podstawy do dochodzenia jakichkolwiek roszczeń cywilnoprawnych.

Mając powyższe na uwadze orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. a o kosztach zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażona w art. 98 k.p.c.

SSA Paweł Rygiel SSA Anna Kowacz – Braun SSA Jerzy Bess